

**M4: Historické konštrukcie a stavebné časti –
poruchy, diagnostické metódy, opravy a obnova**

Historické nenosné drevené konštrukcie

DVERE/BRÁNY

Ing. Ľubor Suchý, PhD., Krajský pamiatkový úrad Prešov
12. marec 2026, Academia Istropolitana Nova, Svätý Jur

DVERE

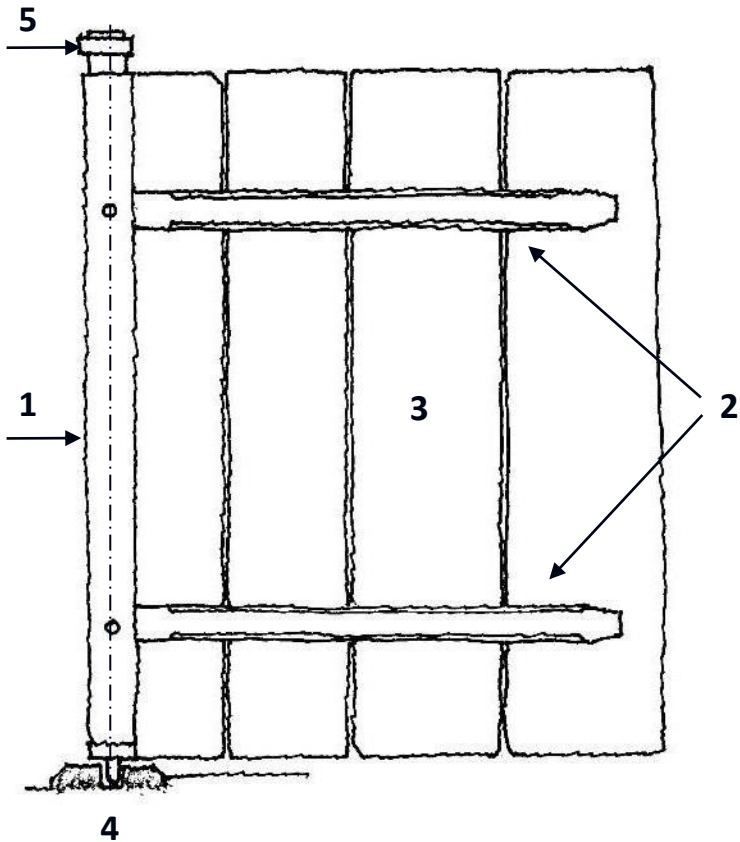
BRÁNY

Rozdelenie drevených historických dverných konštrukcií a brán (typ, konštrukcia)

- **Točnicové** (vertikálny stĺpik/trámy čiastočne hranené) / stredovek až 19. storočie
  - Vertikálny stĺpik (guľatina/čiastočne hranený trám/hranený trám)
  - Horizontálne/šikmé ramená – nosiče doskovej výplne (rub dverí/vrat)
- **Zvlakové** (na rubovej strane zapustené trámkys do zužujúceho sa dlabu dosák) / renesancia – 20. storočie
  - Horizontálne zvlaky
  - Šikmé zvlaky
  - *Súčasťou krídiel sú prevažne kované vonkajšie závesy (klinované k drevenej výplni)
    - vodorovné (pásy rôznej úpravy) - najstabilnejšie
    - zvislé (esovité, pásové)
    - krížové (kolmo preložené pásy,)
- **Rámové** (precízna stolárčina – obvodová nosná rámová konštrukcia) / renesancia - súčasnosť
- **Kombinované** (zdvojenie krídla: točnica, zvlak/rub – oplechovanie, latovanie, rámovanie, lištovanie a i./líc) / renesancia – 19. storočie
  - *Súčasťou krídiel sú prevažne kované vonkajšie závesy (klinované k drevenej výplni)

Točnicová konštrukcia dverí a brán

1. Točnica
2. Ramená/drevený kolík (čapovaný/plátovaný spoj)
3. Dosková výplň
4. Päta s lôžkom pre uloženie trňa
5. Kovaná obruč/lôžko pre uloženie točnice

Točnicová konštrukcia

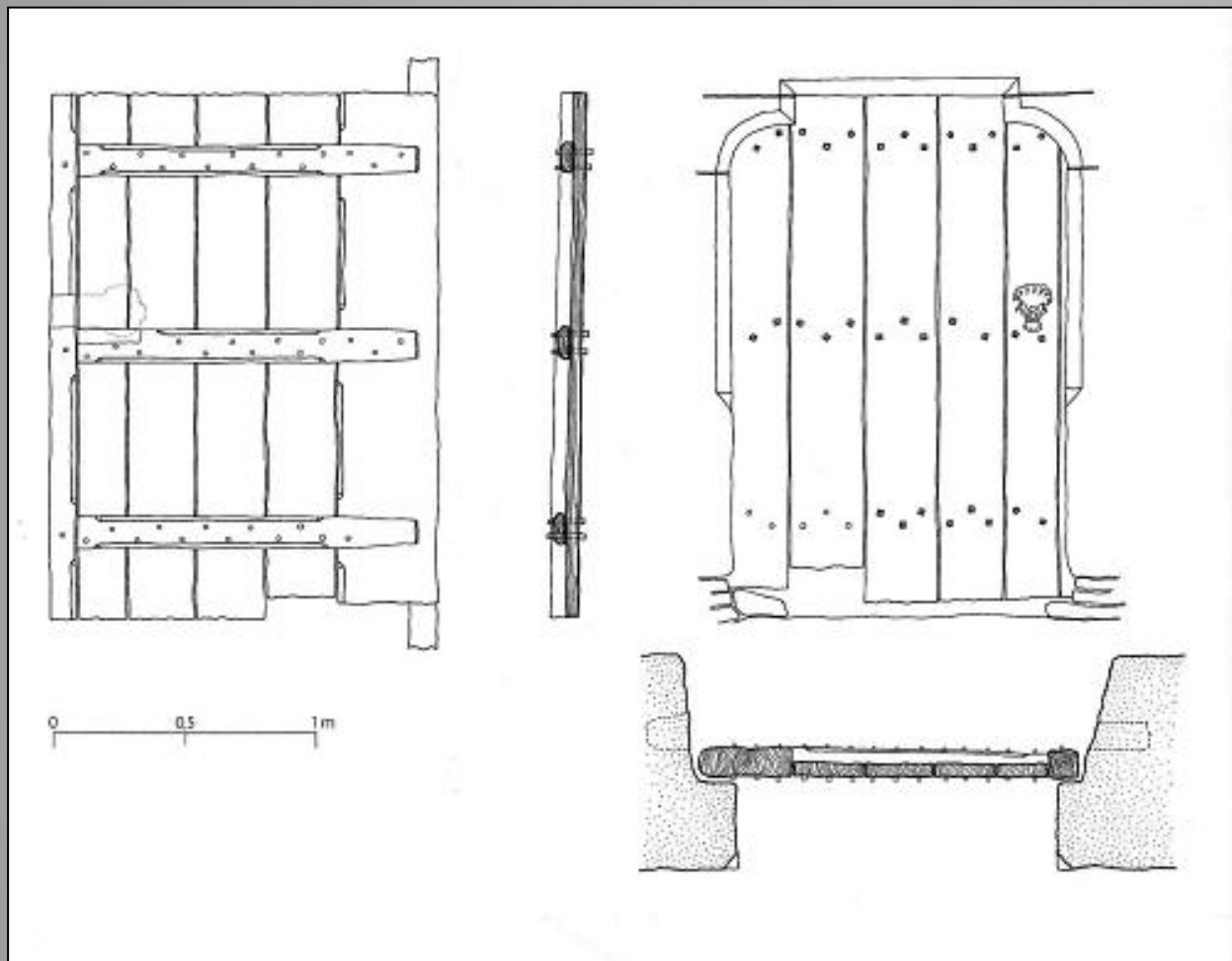

Točnica
Smer otáčania

Cerekvice nad Loučnou (ČR), Usadlosť čp. 11
(18./19. st., Archív KPÚ PO, 2007)

Točnicová konštrukcia

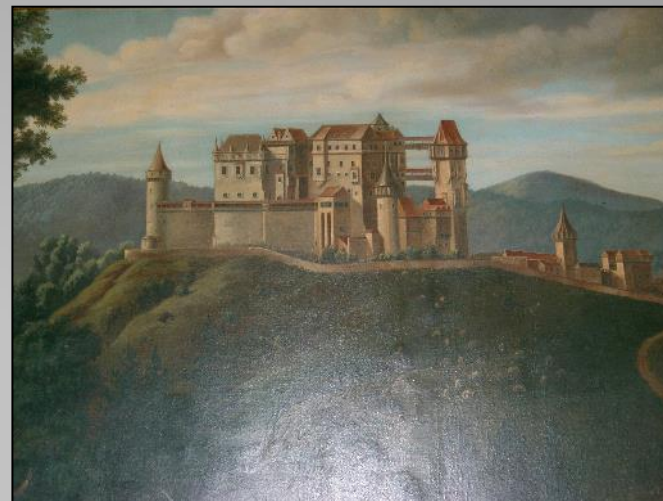
Zvýšené lôžko/päta točnice

**Radotice u Zlaté Koruny (ČR),
Usadlost' čp. 1 (15./16. st.)**

zdroj:

Škabrada, J.: Konstrukce historických staveb, ARGO 2003, s. 300

Točnicová konštrukcia

Pernštejn (ČR), Hrad – točnicová brána s brankou
(15. st., L. Suchý 2006)

Zvýšené lôžko/päta točnice

Točnicová konštrukcia

Škabrada, J.: Konštrukce historických staveb
ARGO 2003, s. 304

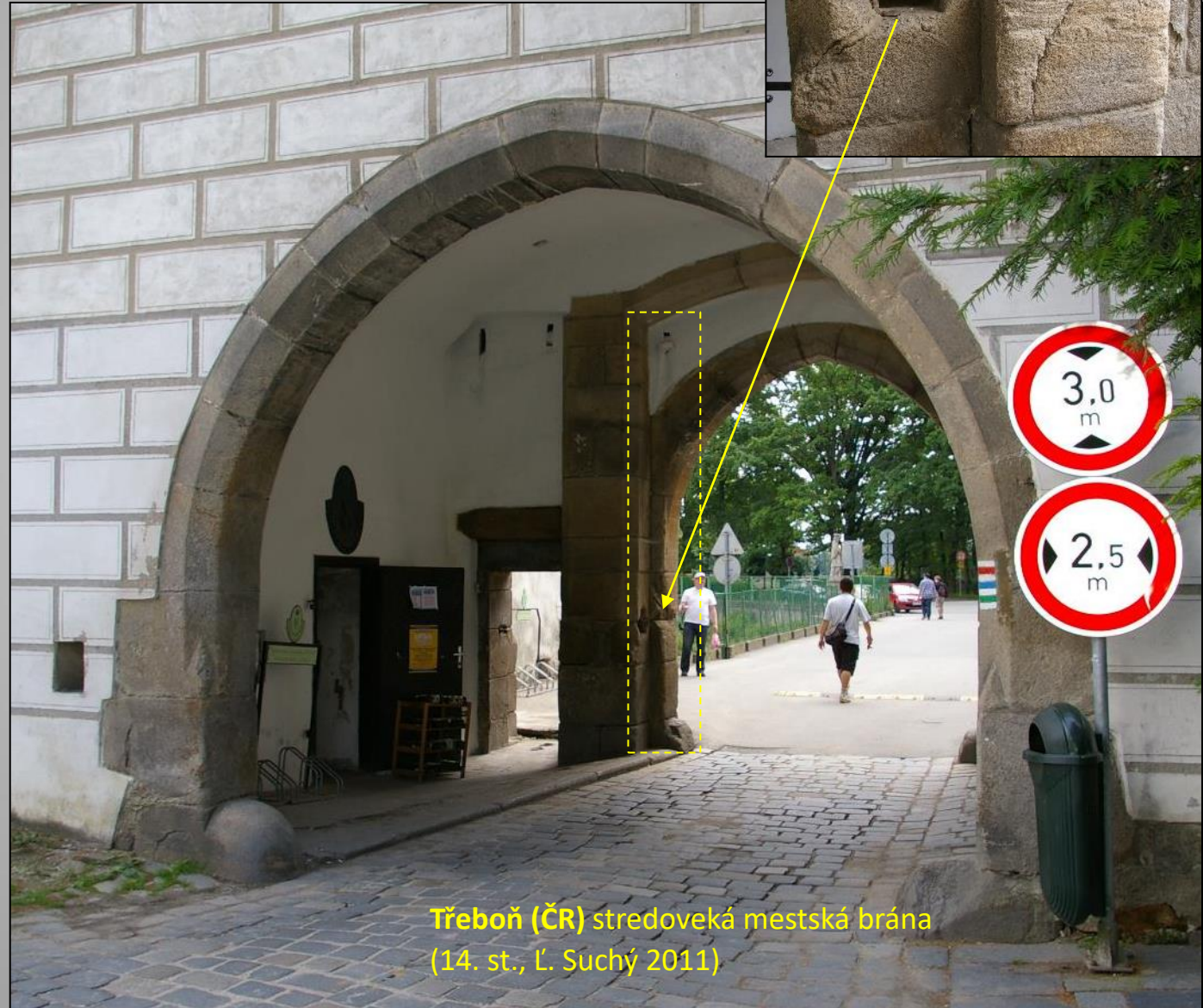
Nosný systém: točnica, ramená/rám
Výplň: dosky, oplechovanie

Karlštejn (ČR), Hrad,
točnicová brána s brankou
(14. st., Ľ. Suchý 2023)

Točnicová konštrukcia

Pôvodný otvor
s dreveným puzdrom po závore

Stopa v podbráni po točnici
(dole päta/hore ložisko-obruč)

Třeboň (ČR) stredoveká mestská brána
(14. st., L. Suchý 2011)

Točnicová konštrukcia

Prejmer (Rumunsko-Sedmohradsko)
opevnený kostol, saský – brána opevnenia
(13. st.-16.st., Ľ. Suchý 2025)

päta točnice

Preklad s púzdrom

Točnicová konštrukcia

Jeruzalem (Izrael), Damažská brána
(15. st., Ľ. Suchý 02/2026)

päta točnice

Spišská Sobota, Sobotské nám. 3,
podkrovie
vstupné 2 krídlové dvere do udiarne
(19. st., Ľ. Suchý, 2022)

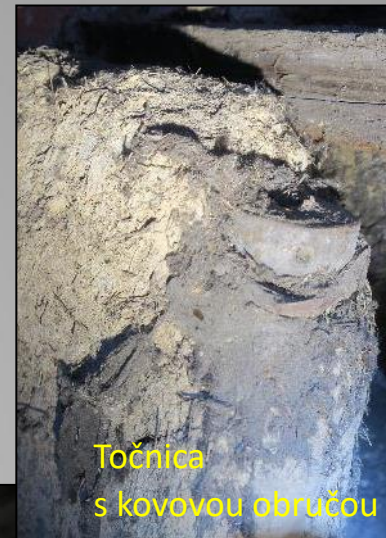

Krídla – dosky vypletané prútím
Omazané hrubou vrstvou hliny s plevami
(izolačná vrstva)

Točnicová konštrukcia

Točnica s trňom

Točnica
s kovovou obručou

Točnicová konštrukcia (2 krídlové vráta s brankou)

Plasy (ČR), Kláštor, točnicová vráta s brankou (2015?, Ľ. Suchý 2023)

Kovová obruč-ložisko

Točnica

Kamenná päta

Šikmé ramená -
zavetrenie

horizontálne ramená

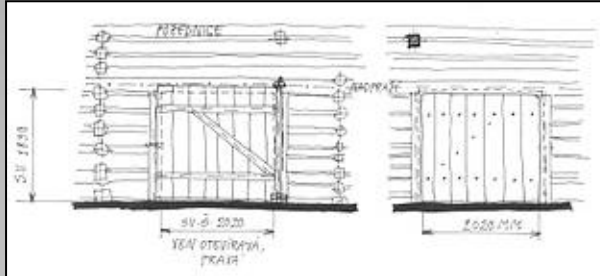
Točnice po stranách (hore
obruče/ložisko, dole trne)

Točnicová konštrukcia (1 krídlové vráta)

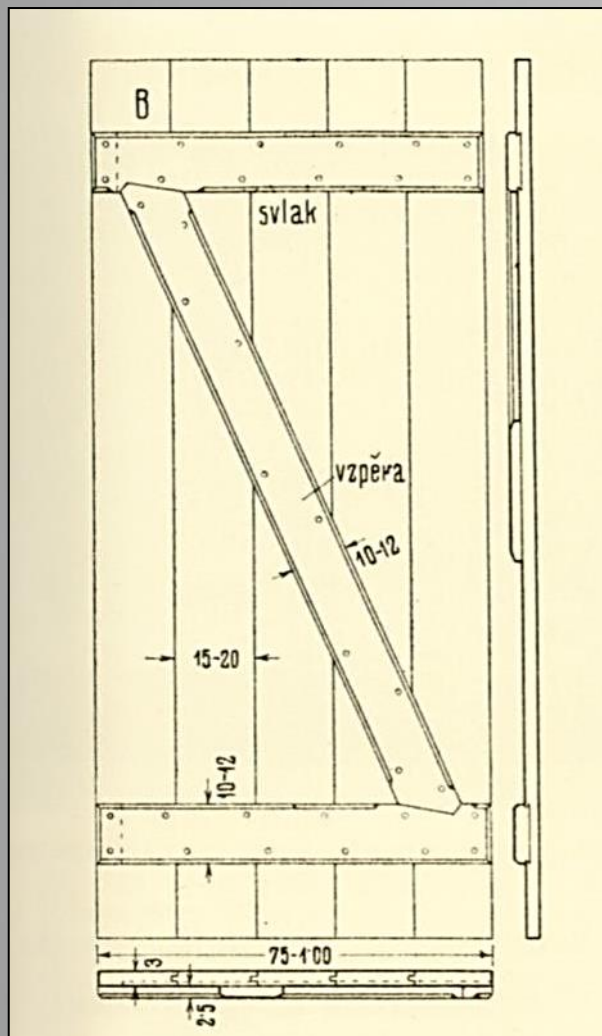
Žitková (ČR), zrubová stodola, nové točnicové vráta (J. Štibravý 2020/21)

Návrh 1 krídlových vrát

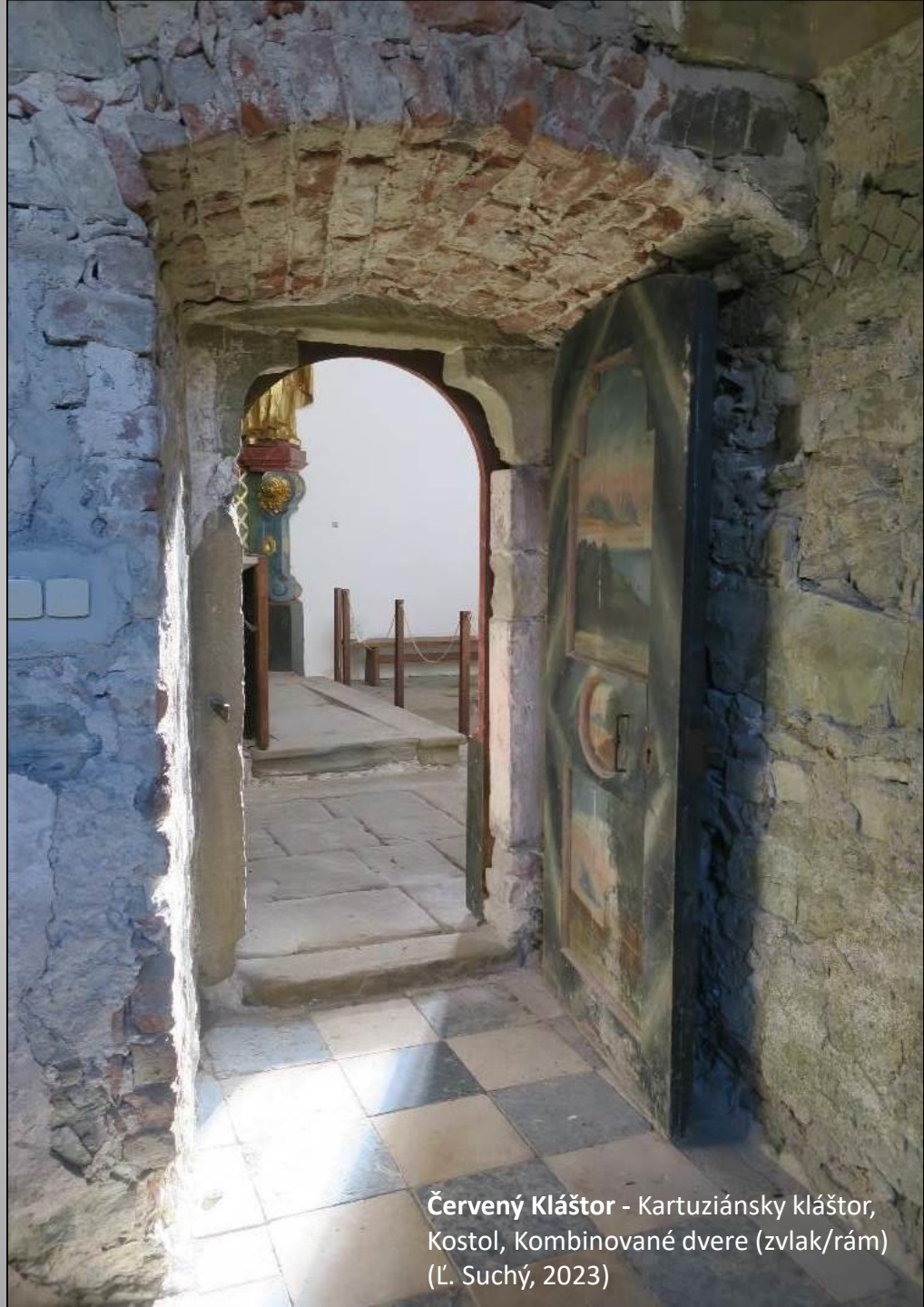

Lôžka drevenej točnice
obruč (hore), skoba a trň (dole)

Zvlaková/kombinovaná konštrukcia dverí a brán

zdroj: M. Ebel: Stavební truhlářství – katalog k výstavě
NTM Praha 2020, s. 65

Červený Kláštor - Kartuziánsky kláštor,
Kostol, Kombinované dvere (zvlak/rám)
(L. Suchý, 2023)

Zvlaková konštrukcia (brána-líc, kované závesy)

Červený Kláštor - Kartuziánsky kláštor
Kostol sv. Antona Pustovníka
stredoveká 2 krídlková vstupná brána
(Ľ. Suchý, 2023)

Prejmer (Rumunsko-Sedmohradsko, župa Brašov)
opevnený kostol, saský – dvere kostola
(15./16.st., Ľ. Suchý 2025)

Zvlaková/kombinovaná konštrukcia dverí

Sachsiz (RO-Transylvánia, župa Mureș) UNESCO
opevnený Kostol, saský 14. st. (dvere1559)

Zvlaková/kombinovaná konštrukcia dverí

Richis (Rumunsko-Transylvánia)

opevnený Kostol, saský 14. st., 16. st. (dvere 1644?) Ľ. Suchý 06/2025

Zvlaková/kombinovaná konštrukcia dverí

Zákar
vstupu:
mesto antike pre
sprevádzku

Spišská Kapitula, Katedrála sv. Martina, 2.NP
stavba ¼ 13 st. (dvere1660), Archív KPÚ Prešov 2004

Zvlaková konštrukcia (vonkajšie esovité závesy)

Zelená Hora (ČR), Zámok
zvlakové dvere
(1676, Ľ. Suchý 2024)

Kombinované - zvlaková konštrukcia (líc, vonkajšie pásové závesy prekryté latami)

Vonkajšie pásové závesy, skryté za lícnu vrstvu symetrického diagonálneho latovania pribájaného k doskovej základni ľavotočivého krídla

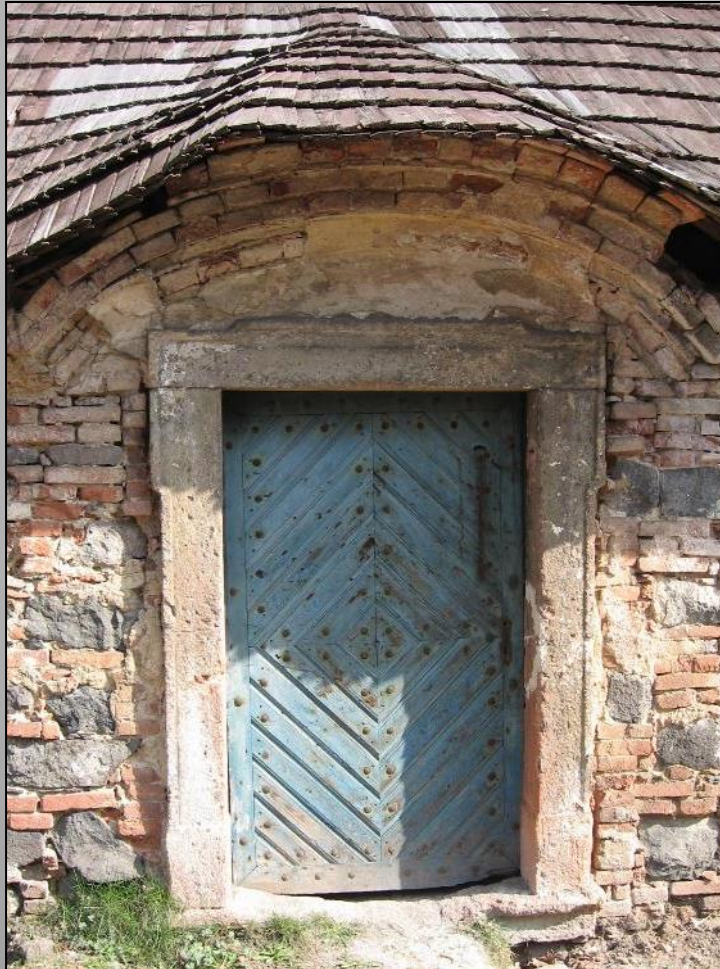
Centrum staviteľského dedičství
NTM Plasy
Expozícia v Starom pivovare
(dvere 17./18. st., Ľ. Suchý, 2021)

Kombinované - zvlaková konštrukcia (líc, latovanie-štvorce na koso)

Západné Čechy,
hospodárska budova
(18. st. Ľ. Suchý, 2007)

Rámová konštrukcia

Hosman (Rumunsko-Sedmohradsko, župa Mureș)
UNESCO
opevnený Kostol, saský 1. pol. 13. st. (dvere 1796)
Ľ. Suchý 06/2025

Kombinované - zvlaková konštrukcia (líc, latovanie-štvorce na koso v ráme)

Jasov, Kláštor premonštrátov
(2. pol. 18. st. Z. Zvarová, 2012)

Kombinované - zvlaková konštrukcia (líc, horizontálne dosky)

Líc-dosková vrstva, 14. st. ?

Červený Kláštor
Kartuziánsky kláštor,
Kostol, 2.NP-archív
(Ľ. Suchý, P. Glos 2021,
2024)

Otvorený zámok
na podkladovom
plechu z 1. pol.
18. st.

Rub-zvlaková konštrukcia, 14. st. ?

Kombinované - zvlaková konštrukcia (líc, železné pláty a stuženie)

Líc-konštrukcia zo železných plátov
vystužených pásovinou (14./15. st.)

Rub-zvlaková konštrukcia
14./15. st.

zvlak

železný pásový záves

Negatív po plechu
stredovekého zámku

Červený Kláštor

Kartuziánsky kláštor,
Kostol, 1.NP-vstup do
sakristie
(Ľ. Suchý 2023)

Replika otvoreného
barokového zámku
(60. roky 20. st.), odtlačok
po stredovekom
otvorenom zámku na
lichobežníkovej podložke

Zvlaková konštrukcia (vonkajšie pásové závesy)

Jindřichův Hradec (ČR)

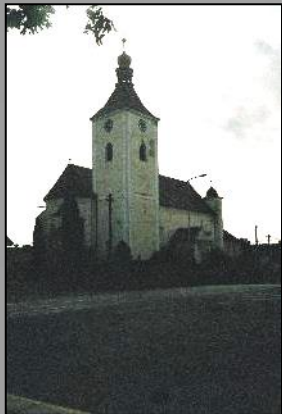
Kostol Jána Krstiteľa

(krídla 15./16. st., Ľ. Suchý 2005)

Rub-zvlaková konštrukcia, s novšími kovanými pásovými závesmi (horizontálnymi a šikmými), 18. st.?

Kombinované - zvlaková konštrukcia (líc, železný plát+pásovú stuženie)

Domašín (ČR)
Kostol sv. Jakuba
vstup do sakristie
(17. st., Ľ. Suchý 2005)

Rub-zvlaková konštrukcia + vonkajšie pásovú závěsy (otvorený zámok na nosnom plechu + 2x ozubená pásova závěra)

Líc-konštrukcia zo železných plátov
vystužených križujúcou sapribíjanou
diagonálnou pásovinou v tvare
kosoštvorcov

Švihov, Špitálny kostol sv. J. Evanjelistu
kombinovaná zvlaková brána (18. st.)
Ľ. Suchý, 2017

Zvlaková/kombinovaná konštrukcia (líc, lišty- dekor)

Pôvodne zvlaková brána s centrálnou brankou,
dnes nefunkčnou

Zvlaková brána
(17./18. st. + mladšia úprava líca brány, Ľ. Suchý, 2022)

Sp. Podhradie
Strarý Jarok 48
Meštiansky dom

Zvlaková konštrukcia (vonkajšie pásové závesy)

Horná zástrč s barokovým (rokokovým) tiahlom a podložkou

Prešov, Farský kostol sv. Mikuláša
severná 2 krídlková brána
(krídla-17./18. st., Ľ. Suchý, 2024)

Krabicový zámok s rokajovou
výzdobou trojlaločného krytu
(záver 18. st.)

Pôvodný zvlak zosekaný v
pozícii s mladším
zámkom/hornou zástrčou

Kombinovaná zvlaková konštrukcia (líc, lištovanie-symbolika-rastl. ornament)

Rub-horný široký zvlak ľavého
krídla brány, vonkajšie závesy

Rub-Klasicistický krabicový zámok,
vonkajšie závesy (1. pol. 19. st.)

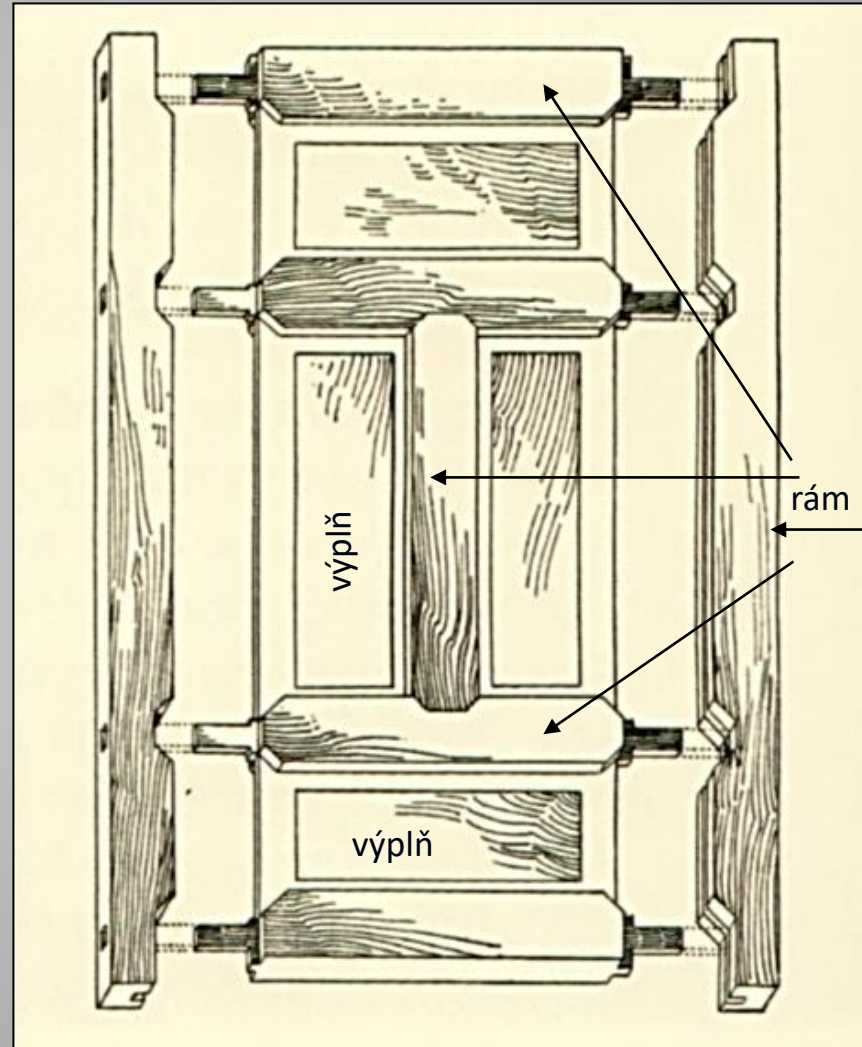
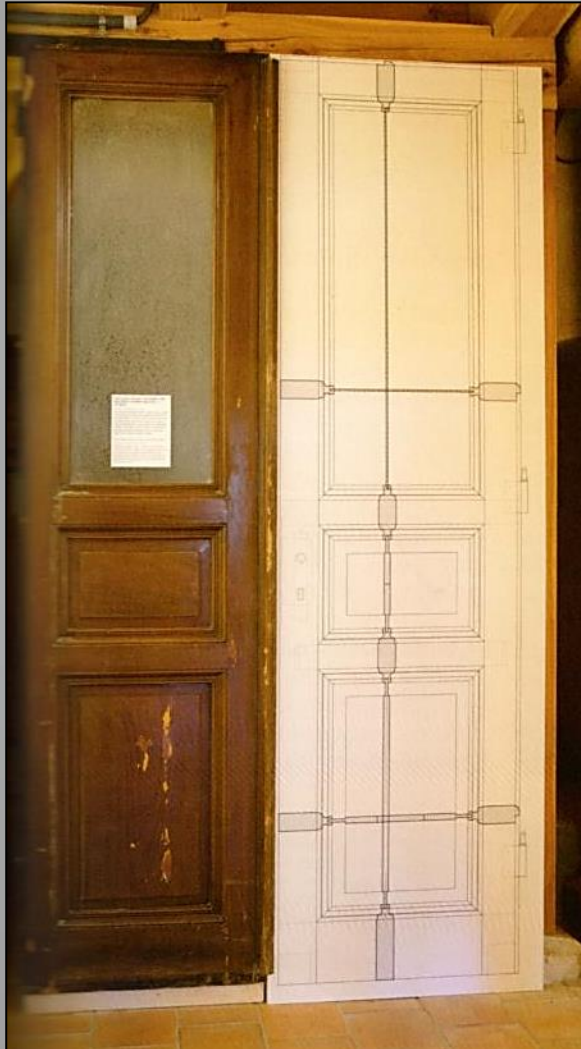

**Prešov-Nižná Šebastová, Kláštor
františkánov, Kostol Najsv. Mena PM
hlavná západná brána
(krídla-18./19. st., S. Hudáková 2025)**

Líc zvlakovej brány

Rámová konstrukce dverí a brán

**Sighișoara (Rumunsko-Transylvánia, župa Mureș)
UNESCO**

opevnený Kostol, saský 14. st. (dvere 1495)
Ľ. Suchý 06/2025

Rámová konštrukcia

Betlehem (Palestína), Bazilika Narodenia Pána
(4. a 6. st. n. l., rámové dvere a stena)

S závesy, rybina

Betlehem (Palestína), Bazilika Narodenia Pána
(4. a 6. st. n.l., rámové dvere)

Rámové konštrukcia (vonkajšie esovité závesy)

Levoča, Radnica

rámové kazetové dvere (16./17. st.)

zdroj: M. Janovská, E. Spaleková AHV a UHV, 2012)

Rámová konstrukcia (vonkajšie esovité závesy)

Jindřichův Hradec (ČR), Zámok
rámové kazetové dvere (17. st., Ľ. Suchý, 2011)

Rámová konstrukcia (vonkajšie esovité závesy)

Zelená Hora (ČR)

Zámok

rámové dvere

(1669, 1671)

Ľ. Suchý 2024

Rámové konštrukcia (vonkajšie esovitité závesy)

Kuks (ČR), Hospital, rôzne rámové dvere/drážka, polodrážka – závesy/zámky/držadlo (po r. 1700, Ľ. Suchý, 2012)

Rarita – Zahnutá rámové konštrukcia (vonkajšie esovitité závesy)

Rámové kazetové dvere na točitom schodisku
(koniec 17. st., Ľ. Suchý, 2003)

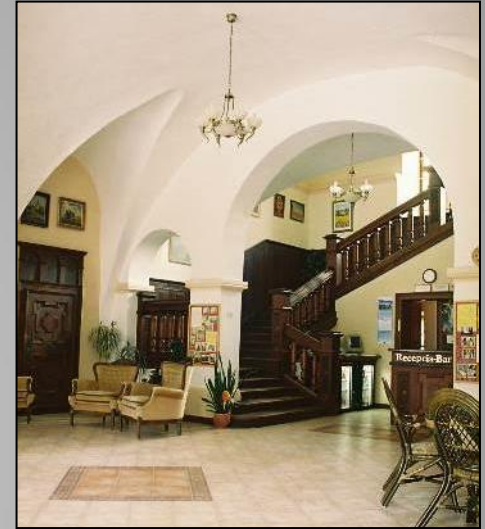
Roudnice nad Labem (ČR), Zámok (baroková prestavba 1652-1684)

Rámové konštrukcia (vonkajšie esovité závesy + štítky)

Fričovce, Kaštieľ
rámové kazetové dvere
(2. pol. 17. st., Archív KPÚ Prešov, 2006)

Rámové konštrukcia (vonkajšie esovité závesy)

Sp. Podhradie, Pálešovo nám. 10
rámové kazetové dvere
(17./18. st. Ľ. Suchý, 2013)

Barokový zámok s otvorenou
mechanikou na nosnej
plechovej podložke (18. st.)

Bohato esovito zdobený krycí plech
na krátkom pásovom závесе (18. st.)

Rámové konštrukcia (vonkajšie pásové závesy)

Levoča, Radnica – vstavaná skriňa
rámové kazetové dvere (1781d, Ľ. Suchý, 2022)

Skriňový pásový záves

Rámové dveře (ploché s intarziou)

Praha, Hradčanské nám.
Sternberský palác, NG (ČR), 2. NP
Shodisko a Čínský kabinet
(18. st. ?, L. Suchý 02/2026)

Rámové konštrukcia (vonkajšie esovité závesy)

Zvislý esovitý záves

Prešov, Gr. kat. chrám J. Krstiteľa
rámová konštrukcia brány s
neskorobarokovým zámkom a
závesmi (18./19. st., Ľ. Suchý, 2025)

Rámová konštrukcia (kazetová výplň)

Železná kľučka,
kužeľové madlo
so žalud'ovým
ukončením zlomu

Krabicový zámok s mosadzným
krytom a olivovou kľučkou

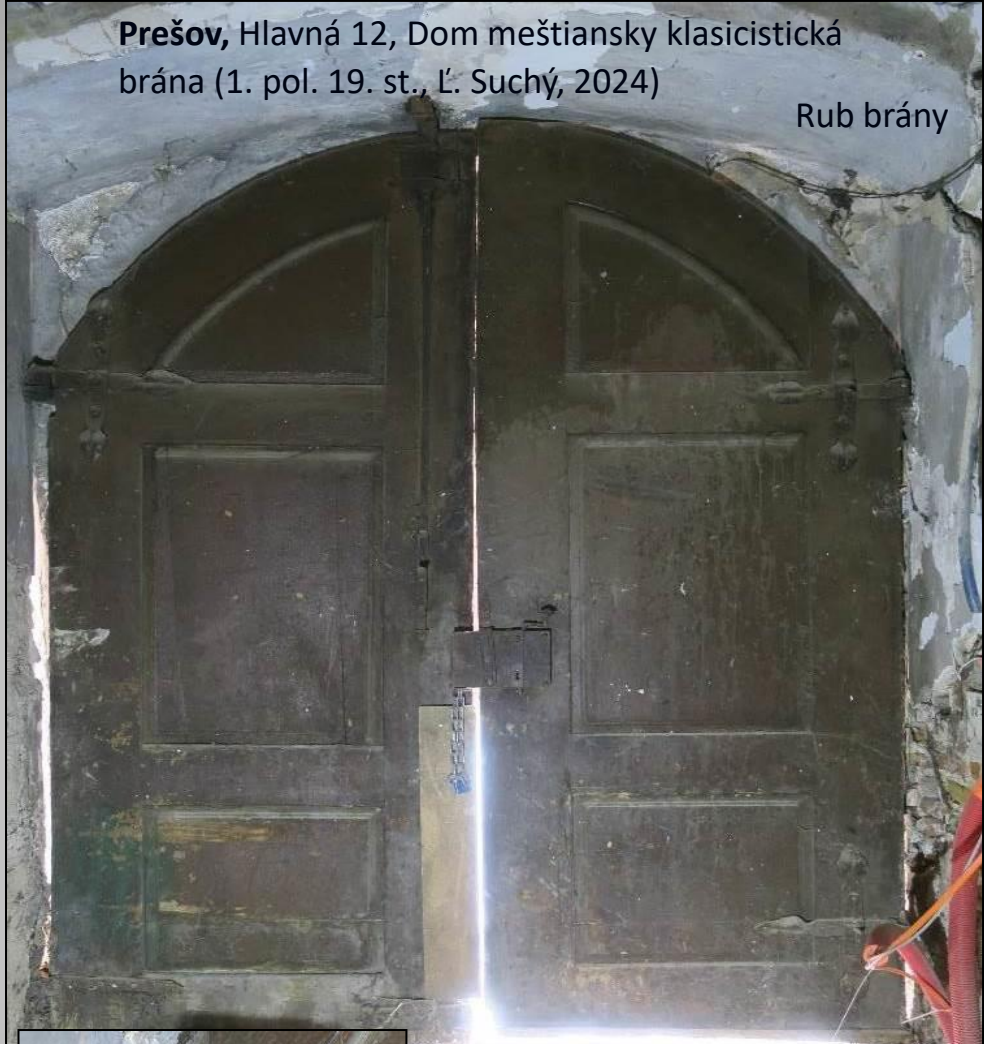

Jasov, Kláštor premonštrátov (zač. 19. st., Ľ. Suchý, 2012)

Rámové konštrukcia (vonkajšie krížové závesy)

Prešov, Hlavná 12, Dom meštiansky klasicistická
brána (1. pol. 19. st., Ľ. Suchý, 2024)

Rub brány

Počas obnovy
(lúče)

Rámové konštrukcia (klasicizmus)

**Prešov, Hlavná 127, Dom
meštiansky klasicistická 2 krídlová
brána (vejár, radiál v ovále)
(1. pol. 19. st., Ľ. Suchý, 2025)**

Rámové konštrukcia

Prešov, Hlavná 101, Dom meštiansky
(1. pol. 19. st., Ľ. Suchý, 2025)

Kovové klopadlo

lúče/vejár

Prešov, Hlavná 73, Radnica
(Po r. 1887, Ľ. Suchý, 2025)

Rámové konštrukcia (vonkajšie krížové závesy)

Prešov, Farský kostol sv. Mikuláša
severná 2 krídlá brána
(2. pol. 19. st., Ľ. Suchý, 2024)

Krabicový
zámok

Krížový
záves

Rámové konštrukcie dverí od konca 19. storočia do polovice 20. storočia (vonkajšie aj zapustené závesy)

Zdroj: Architektonicko-historický výskum NKP, Dom meštiansky,
Slovenská ulica 56, Prešov. Autori: Suchý, Hurná, Sabol 08/2023

1.NP-Dufart (po roku 1887, L. Suchý, 2023)

Rámová konštrukcia (vonkajšie krížové závesy) – po r. 1871

Krížový záves (rám krídla)
s kovaným dverným
hákom/závesníkom (zárubňa)
pol. 19. st.

Esový záves, sekundárne využitý (rám krídla)
s kovaným dverným hákom (zárubňa) - 18./19. st.

Rámová konštrukcia (zapustené závesy) – 3/4 19. st.

Zapustené závesy/štíhle puzdrá/žalude

Mosadzná
kľučka/štítky

Rámová konštrukcia s kazetovou výplňou

Rámová (zapustené závesy) a kombinovaná konštrukcia (vonkajšie krížové závesy) po roku 1887

Krížový záves/2 dielny dverný hák

Kombinovaná konštrukcia dverí na pôjd
(rám mladší/zvlak starší)

Stopa
po krabicovom zámku

Rámová konštrukcia do miestnosti 2. NP

Rámové konštrukcia (zapustené závesy) – po roku 1871

Mosadzné kovanie
Kľučka so štítkom

Vonkajší rohový záves
presklenej výplne
a zapustený záves dverí
(puzdrá ukončené žalud'mi)

Rub dverí s odnímateľnou
presklenou časťou

Rámová konštrukcia (zapustené závesy) – 3/4 19. st.

Kovanie (kľučka/štítok s krytom)
vzor PIŠKOT (mosadz)

Zapustený záves so štíhlymi
púzdrami (žalud'/gulička)

Rámová konštrukcia (zapustené závesy) – 20. roky 20. st.

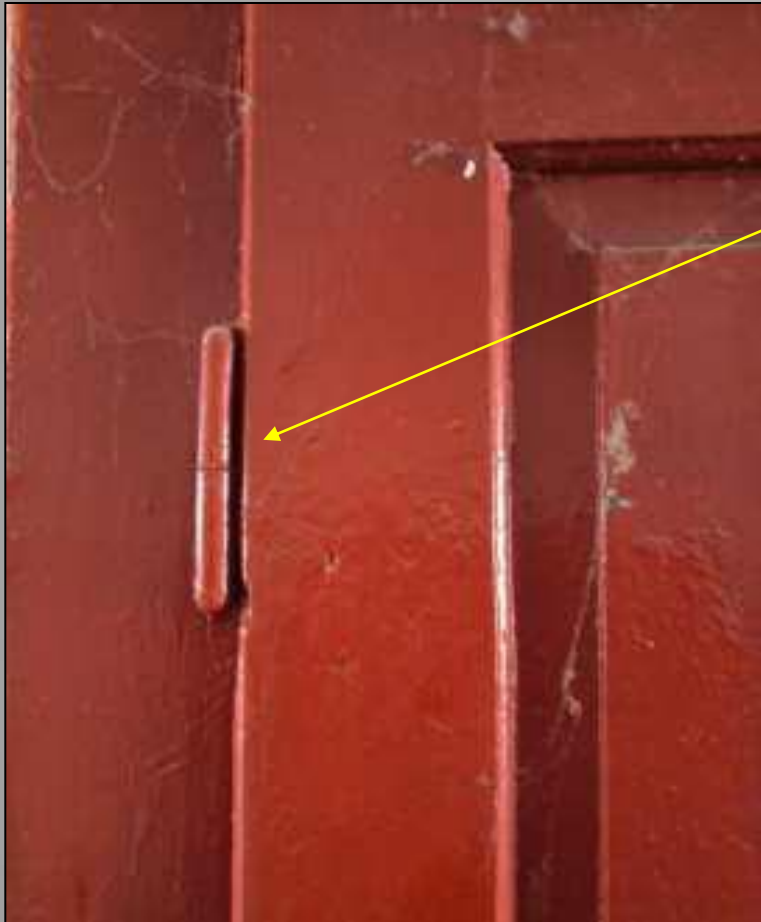

Kovanie (kľučka/štítok s krytom)
vzor ELEGANT (mosadz)

Zapustený orechový záves

Rámová konštrukcia (zapustené závesy) – 1/3 20. st.

Zapustený orechový záves – 1/3 20. st.

Do líca dverných krídiel zapustený
kĺbový záves skladacích dverí

Ústí nad Orlicí, Městské muzeum
secesná Hrnýchova vila (ČR)
pôvodné dvere a kovanie z roku 1907
Ľ. Suchý 02/2026

